

[ Documents de treball 24

[ Retrat sociolingüístic de la zona eslovenòfona de l'Estat  
italià

**Jordi Magrinyà i Domingo**

**2006**



Mercator ([www.mercator-central.org](http://www.mercator-central.org)) és un programa de recerca i un servei d'informació i documentació en l'àmbit de les llengües minoritzades d'Europa, desenvolupat conjuntament per tres centres que cobreixen aspectes diferents: educació, mitjans de comunicació i drets lingüístics i legislació.

Els *Documents de Treball Mercator-Legislació* pretenen posar a disposició dels usuaris de la xarxa Mercator una sèrie de treballs de recerca en curs i d'articles de petit format dins la temàtica dels drets, legislació i política lingüística, amb un èmfasi especial en l'ús de les llengües minoritzades a les esferes de domini públic.

#### **Edita**

CIEMEN (Centre Internacional Escarré per a les Minories Ètniques i les Nacions)  
Rocafort 242, bis  
08029 BARCELONA  
(CATALUNYA)  
Tel. (+34.93) 444 38 00  
Fax (+34.93) 444 38 09  
[mercator@ciemen.org](mailto:mercator@ciemen.org)  
[www.ciemen.org/mercator](http://www.ciemen.org/mercator)

#### **Edició**

Equip del Programa Mercator-Legislació:  
Aureli Argemí  
Oriol Ampuero  
Sandra Negre  
Ferran Ventura  
Ferran Royo  
Maite Puigdevall

#### **Nota**

La correspondència s'ha d'enviar a l'adreça del CIEMEN. Podeu fer-hi arribar, per correu - postal o electrònic- o fax, tots els documents que, segons el vostre criteri, haurien de formar part d'aquesta publicació.

El CIEMEN no fa necessàriament seves les opinions, els criteris i la terminologia exposats en les diverses col·laboracions.

#### **ISSN 1133-3930**

© Jordi Magrinyà i Domingo 2006

Amb el suport de:



**[ Retrat sociolingüístic de la zona eslovenòfona de l'Estat italià<sup>1</sup>**

**Jordi Magrinyà i Domingo**

Univerza v Ljubljani, Znanstvenoraziskovalni inštitut  
Filozofske Fakultete

Askerčeva 2, 1000 Ljubljana, Slovenija

**2006**

**Índex**

0. Introducció	4
1. El territori i la població	4
2. Les cinc comunitats eslovenòfones: xifres i història	7
3. Qüestions de dialectologia i estandardització	13
4. La legislació lingüística	15
5. L'escolarització	17
6. Els mitjans de comunicació eslovens. Televisió, ràdio i publicacions periòdiques	20
7. Les organitzacions no governamentals eslovenes	21
8. Sobre política	22
9. Altres qüestions. Per què es perd?	23
10. Altres aspectes. Els qüestionaris.	24
11. Conclusions	30
12. Referències bibliogràfiques	35
13. Resum	39

---

<sup>1</sup> Aquest treball es va beneficiar de la subvenció al projecte de recerca Hum2005-07029, "La diversidad lingüística en Cataluña: enfoque tipológico", del Ministerio de Ciencia y Tecnología i d'una beca predoctoral de Formació d'Investigadors del Departament d'Universitats, Recerca i Societat de la Informació (Generalitat de Catalunya). A més va ser publicat a les actes del 7è Congrés de Lingüística General. Barcelona 18-21 d'abril de 2006. La present versió conté algunes modificacions i actualitzacions realitzades l'octubre de 2006.

## **0. Introducció**

La present comunicació és fruit d'un treball de camp realitzat durant el curs 2004-2005. Aquest treball va consistir en l'estudi de bibliografia especialitzada i en l'elaboració d'un qüestionari que va ser respost per vuit persones profundament coneixedores de l'objecte d'estudi: la comunitat eslovenòfona de l'Estat italià.

La voluntat de la present comunicació és la de fer un esbós de la situació sociolingüística que viuen els parlants d'eslovè autòctons de l'Estat italià, de la Regió autònoma Friül-Venècia Júlia. Lluny de voler fer una descripció detallada de les circumstàncies de cadascuna de les cinc zones eslovenòfones històriques, volem oferir una imatge genèrica del conjunt d'aquests territoris, ara bé, sense oblidar d'esmentar amb certa concreció les circumstàncies més destacades de cadascuna d'aquestes zones.

## **1. El territori i la població**

### **1.1. Les xifres del territori**

Al nord-est de l'Estat italià hi ha la Regió autònoma Friül-Venècia Júlia.<sup>2</sup> Limita amb Àustria al Nord, Eslovènia a l'Est, el Golf de Venècia al Sud i la Regió de Venècia a l'Oest. Administrativament dividida en quatre províncies (Província de Trieste, Província de Gorica, Província d'Udin i Província de Pordenone)<sup>3</sup> i 219 municipis, ocupa un total de 7.847 km<sup>2</sup> i compta amb 1.207.870 habitants segons les dades oficials de la Regió del 31 de desembre de 2004. Del total de la població, un 54% viu en zones urbanes (Euromosaic: 2; Stranj 1999: 32).

---

<sup>2</sup> En eslovè: Furlanija-Juljska Krajina; en italià: Friuli Venezia -Giulia; en friülès: Friül-Vignesie Julie; en alemany: Friaul-Julisch Venetien. Com que en català no hi ha tradició de traducció per a alguns dels topònims que apareixen al text, la majoria dels quals són eslovens, n'hem fet una adaptació mirant de mantenir-nos fidels a la forma original eslovena i prescindint dels diacrítics no existents en català. Als peus de pàgina hi podeu trobar, com a mínim, aquests topònims en la seva forma eslovena i italiana.

<sup>3</sup> En eslovè, respectivament: Tržaška pokrajina, Goriška pokrajina, Videmska pokrajina i Pordenonska Pokrajina. I en italià, respectivament: Provincia di Trieste, Provincia di Gorizia, Provincia di Udine, Provincia di Pordenone.

Dins d'aquest espai, la zona eslovenòfona conforma un cinturó d'aproximadament 30 km d'ample al llarg de la frontera italoeslovena des de la frontera austríaca fins al Mar Adriàtic (Komac 2003a: 19). Aquest cinturó<sup>4</sup> té una superfície de 1524 Km<sup>2</sup> (Kaučič-Baša 2004: 2) i hi conviuen de dues a quatre cultures autòctones, segons el lloc. Vegem com el descriu Stranj (1999: 13):

1. Tota la Província de Trieste: 212 km<sup>2</sup> amb un total de 283.000 habitants censats l'any 1981.

2. Menys de la meitat de la Província de Gorica: 193 km<sup>2</sup> amb un total de 96.000 habitants censats l'any 1981.

3. Una petita part de la Província d'Udin: 1.200 km<sup>2</sup> amb un total de 53.000 habitants censats l'any 1981.

En total, doncs: 1.605 Km<sup>2</sup> i 432.000 habitants.

Ara bé, com que l'Estat italià no fa censos de la zona eslovenòfona com a unitat, sinó del conjunt de cadascuna de les províncies, és difícil d'obtenir dades exactes sobre la població que viu en el territori ètnic eslovè. Pel que fa l'abast d'aquest territori autòcton eslovè, a la bibliografia també hi trobem dades diferents de les que hem vist.

La divisió per províncies del territori ètnic eslovè que acabem de veure està relacionada amb la divisió administrativa de la Regió Autònoma Friül-Venècia Júlia. Ara bé, la divisió territorial pròpia de la comunitat eslovena respon a criteris geogràfics, lingüístics (dialectològics), polítics i històrics. Aquesta divisió la podrem veure al punt 2.

## **1.2. Les quatre cultures autòctones**

Al conjunt de la regió de Friül-Venècia Júlia hi trobem habitants de quatre grups lingüístics autòctons diferents: friülesos, italians, eslovens i germànics. Ara bé, les dades que trobem en la bibliografia sobre el nombre de persones de cada comunitat no són sempre coincidents.

---

<sup>4</sup> No hi ha cap denominació fixada per a referir-se al conjunt de territoris que conformen la zona eslovenòfona d'Itàlia. I és que la bibliografia especialitzada rarament fa referència a aquests territoris com a conjunt.

Dades de Stranj (1999: 18)	Dades (referides a l'any 1997) de la Universitat de Laval
Friülesos: 600.000 aprox. (60%)	Italianos: 635.000 (53,5%).
Italianos: 500.000 aprox. (50%)	Friülesos: 531.000 (43,0%).
Eslovens: 100.000 aprox. (10%)	Eslovens: 56.000 (4,7%)
Germànics: sense dades	Germànics: 0,4 %

Per entendre a què respon aquest desencaixament numèric, és convenient veure què diuen Stranj i Kaučič-Baša al sobre els censos poblacionals:

“Habitualment, de la Regió Friül-Venècia Júlia no se'n parla com d'un sistema multiètnic. Bàsicament, els italians han estat definits com la nacionalitat majoritària i per tant han estat exclosos d'un tractament de component minoritari de la població regional. La llengua friülesa, sovint encara es tracta com a dialecte, d'aquesta manera es crea una imatge en la qual la població italiana és amb diferència la més nombrosa i en què hi ha un poc de població eslovena i de fragments germànics només en el cantó més extrem de les fronteres regionals” (Stranj 1999: 18).

“No tenim dades demogràfiques dels eslovens en els censos de població posteriors a l'any 1971<sup>5</sup> perquè la minoria eslovena es resisteix al recompte del cens: així mateix, el nombre d'eslovens mostrat pels resultats dels censos sempre ha estat inferior al real. A més, les dades sobre la llengua que mostren els censos italians ja a priori no poden ser un indicador de la pertinença ètnica. I és que en aquests censos s'equipara la pertinença nacional amb la llengua que cada individu parla al si de la família; d'aquesta manera es compten com a italians no només aquells eslovens la competència lingüística en llengua eslovena dels quals va a la baixa (i que per això parlen en italià malgrat sentir-se membres de la comunitat eslovena), sinó també aquells que sabent bé l'eslovè, no el poden parlar al si de la família (el nombre de matrimonis mixtos ha crescut molt els últims anys, els companys no eslovens normalment no saben eslovè perquè a l'escola no l'estudien)” (Kaučič-Baša 2004: 2).

<sup>5</sup> Unuk explica que “a Itàlia hi ha estadístiques oficials [sobre la filiació ètnica] d'abans de la I Guerra Mundial. Després d'aquesta guerra només hi ha dades accessibles de tot el territori [eslovenòfon] del 1921. Del període posterior a la II Guerra Mundial només n'hi ha de la Província de Trieste i dels anys 1961 i 1971”. (1997: 37).

Es fa evident, doncs, que les xifres sobre filiació ètnica de la població i nombre de parlants estan altament polititzades i, per tant, no poden ser fiables del tot en cap cas. I és per aquest motiu que la mateixa Kaučič-Baša afirma que “Totes les dades sobre el nombre actual d’habitants són només estimacions” (Kaučič-Baša 2004: 2).

### **1.3. Les relacions interètniques**

Les relacions interètniques no són iguals arreu de la zona eslovenòfona. Ara bé, com explica Stranj, sí que podem trobar un punt en comú força estès al llarg del cinturó eslovè quant a la relació entre els diferents grups, que és el següent: si podem considerar que hi ha alguna mena d’oposició interètnica (que no sempre hi és), aquesta és bàsicament entre la comunitat italiana, eminentment dominant, i les altres comunitats (Stranj 1999:15).

Per tot això podem sostenir que la tensió interètnica més latent que trobem en aquesta zona avui dia és l’existent entre eslovens i italians. Stranj comenta que el procés d’italianització, principal causa actual de tensions entre eslovens i italians, s’ha vist sempre afavorit quan s’han donat processos migratoris. (Stranj 1999: 17).

Per últim, Stranj explica que en l’actualitat l’enfrontament i les tensions són latents però no violentes. La comunitat italiana no té por d’una possible desaparició a causa de les minories, però sí que vol conservar els privilegis de classe. La població minoritària, l’eslovena en aquest cas, sí que té por de l’assimilació i dóna importància a la defensa pròpia: col·laboració cultural, exigències de protecció, etc. (Stranj 1999: 19).

## **2. Les cinc comunitats eslovenòfones: xifres i història**

Tradicionalment, el cinturó eslovè es divideix en cinc zones ben diferenciades, cadascuna de les quals té la seva pròpia història, els seus propis dialectes i, en definitiva, la seva idiosincràsia. És per aquest motiu que, per tal de poder entendre la situació sociolingüística actual, fem una breu

descripció i una repassada històrica de cadascuna d'aquestes zones (de Nord a Sud).

### **2.1. Vall Canal<sup>6</sup>**

Com explica Komac, és una vall estreta d'uns 20 km de llargària situada entre Itàlia, Àustria i Eslovènia. Avui dia hi conviuen quatre comunitats lingüístiques: la italiana, l'eslovena, la germànica i la friülèsa. Només la llengua eslovena i la germànica són considerades autòctones de Vall Canal (Komac 2002: 30; Komac 2003b: 130).

Segons estimacions de l'S.L.O.R.I.<sup>7</sup> l'any 1981 hi havia 1.500 eslovens, és a dir, un 16,4% de la població total i segons estimacions governamentals n'hi havia 1.200 (Unuk 1997: 38). A més, segons el càlcul oficial de 1983 hi havia una població total de 8.866 persones, d'entre les quals un 10,1% (895) eren eslovenes, un 81,4% (7.236) eren italianes i un 8,5% (755) eren germàniques (Klemenčič 1995: 86; dins de Komac 2003a: 24). En qualsevol cas, i malgrat la divergència de dades, si tenim present que segons dades del 1910 la població eslovena era en aquella època de 1.700 persones (Unuk 1997: 38), podem constatar la tendència al descens entre les persones de filiació eslovena.

### **2.2. Rèsia<sup>8</sup>**

Es tracta d'una vall petita força inaccessible i amb una població molt escassa. Hi conviuen bàsicament tres cultures: la italiana, la friülèsa i l'eslovena (resiana). Segons les dades de l'S.L.O.R.I. de 1981, un total de 1.500 persones, és a dir, un 98% de la població era eslovena (Unuk 1997: 38). Komac apunta que actualment hi viuen unes 1.400 persones, molt majoritàriament eslovenes, més alguns friülesos i alguns italians que parlen o bé italià o una mena de barreja entre resia i italià (Komac 2003a: 25). Però segons Steenwijk, el 1998 n'hi vivien 1.298; fa uns vint anys n'hi havia 1.805 i el 1951 n'hi havia 3.359 (2003: 216); i segons Komac (2003a: 20), el 1910 n'hi havia 4.700. Hamp explica aquest

---

<sup>6</sup> Esl.: Kanalska dolina. Al.: Kanaltal. It.:Val Canale

<sup>7</sup> Slovensko Raziskovalni Inštitut v Italiji. Institut de Recerca Eslovena d'Itàlia. És una organització de la comunitat eslovena.

<sup>8</sup> Esl.: Rezija. It.: Resia

descens poblacional tan destacat pels següents motius: “Els efectes de la urbanització, l'emigració, les vies ràpides de comunicació i la davallada de les economies de muntanya i el descoratjador terratrèmol de 1976 han deixat la població de la vall (que comprèn sis viles) amb una població de menys de 2.000 persones”. (1989: 197).

Per altra banda, Unuk esmenta que ja als segles X i XI els resians estaven en contacte amb Vall Canal a través de les valls de Reklanica i Dunja, que van ser acabades de friülitzar al segle XVI. Així, els eslovens resians van anar quedant aïllats dels altres eslovens de manera progressiva fins que van perdre els punts de contacte del tot (Unuk 1997: 41). A tall d'exemple, i tal i com destaca Šekli (2004: 48) no van formar part del procés de creació d'una llengua literària estàndard eslovena durant la segona meitat del segle XIX. Potser arran d'això, avui dia el conflicte més candent de la zona pel que fa a qüestions lingüístiques sigui el de la procedència de la llengua, és a dir, el de la unitat de la llengua.

### **2.3. L'Eslovènia veneciana<sup>9</sup>: Valls del Ter i Valls del Nadiza<sup>10</sup>**

Valls del Ter. Unuk explica que aquesta zona la conformen un conjunt de valls, en algunes de les quals encara es parla eslovè. A més, també hi viuen friülesos i italians (Unuk 1997: 41). Segons dades de l'S.L.O.R.I., l'any 1981 hi vivien 5.000 eslovens, un 35,7% de la població total. Segons dades de l'estat n'hi vivien 4.500 (Unuk 1997: 38). I, segons Komac, (2003a: 26) les dades oficials de 1983 donen un 37% de la població d'aleshores com a eslovena. En qualsevol cas, la població eslovena s'ha vist reduïda en un nombre molt important respecte de la que hi havia l'any 1910 que, com mostra Unuk (1997: 38), era de 14.500 persones. Actualment l'eslovè hi ha quedat limitat a l'àmbit familiar. (Komac 2003a: 25-26).

Valls del Nadiza. Komac explica que aquest conjunt de valls és fronterer amb l'Estat eslovè. La població eslovena és més nombrosa, homogènia i més cohesionada que la de les Valls del Ter (Komac 2003a: 25-26).

---

<sup>9</sup> Esl.: Beneška Slovenija. It.: Slavia Friulana Esl.: Terske doline, Nadiške doline. It.: Valli del Torre, Valli del Natisone.

<sup>10</sup> Esl.: Terske doline, Nadiške doline. It.: Valli del Torre, Valli del Natisone.

D'acord amb les dades de l'S.L.O.R.I. i les oficials de l'Estat italià, l'any 1981 hi vivien 8.000 eslovens, un 89,4% de la població total, la qual cosa representa un importantíssim descens respecte dels 18.500 de 1910 (Unuk 1997: 38).

#### **2.4. Dues províncies: la Província de Gorica i la Província de Trieste**

La zona eslovenòfona de la Província de Gorica, situada al nord de la Província de Trieste, ocupa menys de la meitat de la província de Gorica. La conformen cinc municipis que ocupen 193 km<sup>2</sup>. La seva ciutat central és la de Gorica, que des de l'entrada d'Eslovènia a la UE l'1 de maig de 2004 ha quedat simbòlicament més propera a la ciutat eslovena que li és contigua, Nova Gorica. Segons dades de l'S.L.O.R.I. la població eslovena l'any 1985 era de 15.000, un 16% de la població total d'aleshores (Komac 2003a: 20), xifra que mostra un gran descens respecte dels 21.000 que hi havia l'any 1910 (Unuk 1997: 38).

La zona eslovenòfona de la Província de Trieste, per la seva banda, coincideix amb tota aquesta província i ocupa un total de 212 km<sup>2</sup>. L'any 2004 tenia 242.235 habitants censats. Aquesta zona urbana ha viscut un descens realment important pel que fa al nombre de població de filiació eslovena durant el segle xx: en les dades oficials de l'any 1910 la població eslovena era de 69.000 persones; en canvi, en les de l'any 1985 era de 49.000, un 17% de la població total d'aleshores, segons dades de l'S.L.O.R.I (Komac 2003a: 20).

#### **2.5. Quadre-resum de la història d'aquestes cinc zones i quadre de les seves conseqüències sobre el percentatge de població eslovena**

*(Informació extreta de l'article "Slovensko-Italijanski odnosi 1880–1956. Poročilo slovensko-italijanske zgodovinsko-kulturne komisije", de Komac 2003a, d'Unuk 1999 i de Kaučič-Baša 2004)*

Vall Canal, la Província de Gorica, la Província de Trieste		Rèsia, l'Eslovènia veneciana	
1797	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Així com gran part de l'Eslovènia actual, aquestes tres zones formen part de l'Imperi Austrohongarès.</li> <li>- Vall Canal té dues llengües oficials: alemany i eslovè.</li> <li>- La Província de Gorica i la Província de Trieste tenen tres llengües oficials: alemany, eslovè i italià.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Entren a formar part de l'Imperi Austrohongarès, després d'haver format part de la República Veneciana des de 1420.</li> </ul>	1797
1866		<ul style="list-style-type: none"> <li>- Entren a formar part d'Itàlia mitjançant un plebiscit.</li> </ul>	1866
1919	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Pacte de pau de Saint Germain: annexió a Itàlia d'un terç del territori eslovè actual.</li> <li>- Política incipient de pressió envers els eslovens.</li> <li>- Comença l'emigració d'eslovens del territori autòcton.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- No se'ls reconeix cap dret lingüístic ni nacional.</li> <li>- Davallada d'economies rurals.</li> </ul>	1919
Anys 20	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Arribada del feixisme.</li> <li>- Prohibició de l'eslovè en públic; italianització de topònims i antropònims; prohibició de premsa eslovena; tancament d'escoles eslovenes; emigració d'entre 20.000 a 30.000 eslovens de l'Estat italià.</li> <li>- Desplaçament de funcionaris eslovens a l'interior d'Itàlia i d'italians a territoris eslovens.</li> </ul>		Anys 20

1947	<p>- Després de la II Guerra Mundial, i pel Pacte de París, la Província de Gorica i Vall Canal seguiran formant part d'Itàlia.</p> <p>-Els eslovens de Gorica veuran alguns drets lingüístics reconeguts; els de Vall Canal, no.</p> <p>-La Província de Trieste passa a ser l'Estat Lliure de Trieste.</p> <p>- Comença una política -que s'accentuarà passat el 1954 i que encara dura avui- de creació de pobles i ciutats homogèniament italianes (on hi són instal·lats els optants)<sup>11</sup> en terres que s'expropien als eslovens, amb la finalitat explícita de "corregir la discontinuïtat ètnica italiana, que podria ser fatal a l'hora d'adjudicar Trieste a Itàlia" (Prim. Corrado Belci 1989; citat a Kaučič-Baša 2004: 19)</p>	<p>- Després de la II Guerra Mundial, i pel Pacte de París, seguiran formant part d'Itàlia.</p> <p>-Als eslovens d'aquesta zona no se'ls reconeixerà cap mena de dret lingüístic.</p>	1947
1954	<p>-L'Estat Lliure de Trieste desapareix. La ciutat de Trieste i rodalies passen a formar part de l'Estat italià. La península d'Ístria passa a formar part de l'Estat iugoslau.</p> <p>-Els eslovens de la zona de Trieste veuran reconeguts alguns drets lingüístics.</p> <p>- Emigren vora 3.000 eslovens a l'Argentina.</p> <p>- Milers d'optants italians procedents d'Ístria es traslladen a la Província de Trieste.</p>		1954

<sup>11</sup> Persones italianes, eslovenes o croates autòctones de territoris que, acabada la Segona Guerra Mundial, van passar a formar part de l'Estat iugoslau i que van voler establir-se a l'Estat italià.

2000 <sup>12</sup>	La Llei 482 reconeix alguns drets a la comunitat eslovena de Vall Canal.	La Llei 482 reconeix alguns drets a les comunitats eslovenes de Rèsia i l'Eslovènia veneciana.	2000
--------------------	--	--	------

A causa d'aquestes circumstàncies històriques la davallada del nombre de parlants d'eslovè serà molt destacada al llarg del segle xx. Aquest fet l'evidencien les dades següents:

Any	Vall Canal	Rèsia	Valls del Ter	Valls del Nadiza	Província de Gorica	Província de Trieste
1901	27,0	99,4	38,3	99,4	27,6	21,3
1911	19,5	100	35,3	94,8	33,5	32,5
1921	17,0	100	39,6	91,0	28,9	18,5
1951	19,6	39,5	82,6	11,0	13,2	-
1961	8,6	-	-	-	-	-
1971	17,4	90,0	13,7	82,0	11,6	8,2
1981	16,4	98,0	35,7	89,4	14,5	10,3

(Unuk 1997: 37).

### 3. Qüestions de dialectologia i estandardització

Una de les característiques més destacades de la llengua eslovena, tant actualment com històricament, és el seu destacable grau de diversitat, sobretot tenint en compte el relativament baix nombre de parlants que té. Segons explica Logar (1993: 5), l'eslovè, tot i tenir una mica més de dos milions de parlants, és la llengua que presenta més diversitat dialectal de totes les llengües eslaves. Evidentment, i com no podia ser d'altra manera, a la zona eslovenòfona italiana aquesta diversitat lingüística també hi és present.

<sup>12</sup> De fet, la llei és del 15.12.1999.

Avui dia podem dividir els dialectes de Vall Canal en dos grups: el primer pertany al grup dialectal de Primorsko (litoral) i és un dialecte consecutiu. El segon pertany al grup dialectal de Koroško (Carinti) i és constitutiu (Komac 2003b: 131).

Pel que fa a la llengua de Rèsia i a la de l'Eslovènia veneciana, hem de destacar-ne la singularitat: "Les característiques dialectals de la zona de l'Eslovènia veneciana i Rèsia són tals que la intel·ligibilitat resulta molt més senzilla a través de la llengua estàndard eslovena" (Dapit 2002: 302). Com assenyalen Šekli (2001: 50-51) i Dapit (2002: 304), a Rèsia hi trobem quatre variants principals força diferenciades: Bila, Njiva, Osoanè i Solbica. Avui dia part de la població resiana creu que la seva llengua no té res a veure amb l'eslovena, cosa similar al que passa amb alguns membres de la comunitat de l'Eslovènia veneciana. Això és important per dues qüestions: 1. si aquests codis lingüístics entren en el grup de llengües protegides per la llei o no; 2. la qüestió de l'origen, la identitat i la pertinença nacional d'aquests col·lectius, especialment del resià, un punt que genera molta controvèrsia en el si d'aquesta població. Aquests dilemes no són només fruit de la divergència dialectal, i és que tal i com explica Steenwijk (2003: 220), "En un passat no gaire distant, la política estatal cap a la minoria eslovena ha estat, i especialment durant l'època feixista, la de l'aplicació del principi de "divideix i venceràs".

Les variants dialectals de l'Eslovènia veneciana, la Província de Gorica i la Província de Trieste es classifiquen com a subdialectes del grup de Primorsko (Litoral). Els parlants de les dues últimes no tenen dubtes sobre la vinculació de la seva llengua amb l'eslovena.

En referència al codi estàndard eslovè més estès, Lenček explica que el seus àmbits són l'escrit, el de l'educació i el dels mitjans de comunicació. La seva estructura, forjada a cops de debats i discussions lingüístiques des que va començar a ser creat i fins l'actualitat (Lenček 1982: 251-260), divergeix molt de les formes parlades actualment. En aquesta situació de tanta diversitat dialectal i en què l'únic codi comú per a tota aquesta comunitat no és realment proper a cap parlant, la creació de diferents llengües literàries - històricament molt habitual (Lenček 1982: 251-260)- segueix sent, tal com remarca Dapit (2002), un element relativament destacat tant a Rèsia com en una part de

l'Eslovènia veneciana. Aquest autor explica que a Rèsia, tanmateix, l'ús de la llengua literària local és i ha estat força excepcional.<sup>13</sup> Com explica Šekli (2001: 54-55) l'any 1991, la comunitat resiana va encarregar a Steenwijk que fés una normativa literària resiana. Aquest lingüista en va fer 5: una per a cada grup dialectal i una per a tota la vall. Però, com expliquen Luigia Negro i Matej Šekli, no tota la comunitat ha acceptat la normativa, i per això encara hi ha molta controvèrsia al voltant del seu ús.

El mateix Dapit explica que la tradició escrita de Valls del Nadiza, en canvi, sí que ha tingut un paper important en la vida de la vall, tot i que més vinculada a la tradició escrita paneslovena. Avui, a Valls del Nadiza hi conviuen totes dues formes escrites, la llengua literària eslovena i la llengua literària local, a més de l'italià i el friülès escrit (Dapit 2002: 302).

Com comenten Šekli i Dapit, des dels anys 70 del segle xx els autors tant de Valls del Nadiza com de Rèsia van començar realment a fer ús de la seva pròpia llengua literària. D'aquesta manera, el dialecte local ha anat assolint prestigi també per a l'àmbit de la creació literària. Actualment, els autors més joves escriuen bàsicament en llengua literària local. (Šekli 2004: 8; Dapit 2002: 305-306).

A Valls del Ter -explica Šekli (2004: 9)- tret dels manuscrits Videmski rokopis (1458) i Černejski rokopis (1497), gairebé no hi ha hagut tradició literària en cap variant eslovena, fet que avui dia encara perdura en certa mesura.

## **4. La legislació lingüística**

### **4.1. *Textos legislatius***

-Constitució italiana de 1947

Article 3

---

<sup>13</sup> Rezija és una zona amb una importantíssima tradició literària oral, fet pel qual històricament la lletra escrita no hi ha tingut gaire espai (Dapit 2002: 304).

Tots els ciutadans tenen la mateixa dignitat social i són iguals davant la llei, sense discriminació de sexe, raça, llengua, religió, opinions polítiques ni circumstàncies personals o socials.

#### Article 6

La República ha de protegir per mitjà de normes adequades les minories lingüístiques.

- Estatut de la Regió Friül-Venècia Júlia:

Títol I. Protecció del patrimoni lingüístic de la Regió.

Constitució de la Regió.

3. És reconeguda en la Regió la igualtat de drets i de tractament a tots els ciutadans, sigui el que sigui el grup lingüístic al qual pertanyin, amb la protecció de les respectives característiques ètniques i culturals.

- Acords internacionals de després la Segona Guerra Mundial

Aquests acords signats entre la República italiana i la Federació iugoslava reconeixen alguns drets lingüístics als eslovens de les províncies de Trieste i de Gorica, però no als de la Província d'Udin.

- Llei 482/1999. Protecció de les minories lingüístiques històriques a l'Estat italià.

- Llei 38/2001. Especifica per a la minoria eslovena.

#### **4.2. Aspectes positius de la legislació lingüística actual**

- Reconeixement de comunitats eslovenes a la Província d'Udin. Se les esmenta en un text legislatiu per primer cop des que formen part de l'Estat italià.

- Possibilitat legal d'emprar l'eslovè amb l'administració local.

- Certa introducció de l'eslovè en institucions educatives a la Província d'Udin: oficialització de l'escola privada d'Speter<sup>14</sup>, en la qual ja fa anys que s'hi fan classes bilingües.

- Creació del Comitè Consultiu, que ha de tractar i decidir i influir en qüestions d'interès per a la comunitat eslovena.

---

<sup>14</sup> Esl.: Špeter. It.: *San Pietro al Nativone*

### **4.3. Aspectes negatius de la legislació lingüística**

- La qüestió de la identitat nacional i del nom de la llengua. Els textos legals parlen de comunitats eslovenes i de llengua eslovena, sense tenir en compte que hi ha col·lectius, com a Rèsia, que no s'identifiquen amb aquests termes. D'aquesta manera s'afavoreix que per aquest motiu aquestes comunitats no demanin els dret de protecció lingüística.

- La qüestió percentual. La protecció no abasta tot el territori on històricament hi ha hagut població eslovenoparlant. I és que segons la legislació (Art. 4 de la Llei 38/2001), perquè un territori sigui entès com a territori que històricament ha tingut presència eslovena i que per tant s'hi puguin aplicar les polítiques de protecció, cal que així ho sol·licitin com a mínim un 15% dels inscrits en el cens electoral o bé un terç dels consellers dels municipis interessats.

- Garantia de l'italià com a llengua prioritària i en certs àmbits imprescindible.

- La no aplicació total de la Llei 38/200. A causa del fet que encara no s'hagi acabat de determinar legalment quin és l'abast del territori eslovenòfon (el principal punt de divergència és el municipi de Trieste) l'aplicació de la protecció a la resta de municipis de la província continua bloquejat.

## **5. L'escolarització**

### **5.1. La Província de Gorica i la Província de Trieste**

En aquestes dues zones el sistema escolar públic està conformat per dues xarxes d'escolarització: la de les escoles italianes i la de les escoles eslovenes. Totes aquestes escoles funcionen segons els mateixos principis i directrius. Ara bé, en les escoles eslovenes la llengua italiana és només una assignatura com les altres i la llengua vehicular és l'eslovena. En les escoles italianes no hi ha eslovè.

Komac (2003a: 28) explica que d'escoles públiques eslovenes n'hi ha per a totes les edats: llars d'infants, escoles primàries (cinc anys de durada), escoles secundàries inferiors (tres anys) i escoles secundàries superiors. Segons sembla hi ha una tendència general decreixent d'inscripcions en les escoles secundàries. Les dades de què disposem (Komac 2003a: 28) ens mostren que el nombre d'inscrits va augmentar de manera destacable només en

les escoles primàries; en canvi, a les escoles secundàries va disminuir considerablement, tret de l'escola secundària inferior de la Província de Gorica, que va augmentar en només un inscrit. En aquest sentit Unuk afirma que "Per a totes les escoles és un problema el baix nombre d'inscrits –menys de 30 alumnes per escola". (Unuk 1997: 43).

## **5.2. L'Eslovènia veneciana, Rèsia i Vall Canal**

Històricament, la situació de l'ensenyament en eslovè ha estat molt diferent en aquestes zones, totes pertanyents a la Província d'Udin.

Gruden ens explica que l'any 1980 a Speter (Valls del Nadiza, l'Eslovènia veneciana) hi va començar a funcionar un centre educatiu bilingüe (italià-eslovè autòcton de Valls del Nadiza). L'activitat educativa no va ser del tot legalitzada fins el 1992 (Gruden 1994: 4). Gràcies a l'article 12 de la Llei 38 del 2001<sup>15</sup>, en el curs 2001/02 el centre va passar a ser reconegut per l'Estat italià i va ser incorporat al sistema educatiu públic. Špolad explica que en aquest centre les classes es fan amb dos mestres, un dels quals parla italià i l'altre l'eslovè local. A més, aquesta escola també introdueix l'eslovè estàndard (Špolad 2001/2002: 167-168). Špolad també explica que actualment aquesta escola és la més important de Valls del Nadiza (2001/2002: 168). Al programa televisiu "Obzorja", emès el dia 12.02.2005, s'esmenta la introducció de dues hores setmanals optatives d'eslovè a l'escola secundària inferior de Speter i al Liceu de Cedad<sup>16</sup>. Lluny d'això, a Rèsia i a Vall Canal, només s'imparteix una hora setmanal de resia i d'eslovè literari en algunes escoles primàries (Šekli 2001: 6; Komac 2003a: 30; Komac 2003b: 135). En aquest context és important de tenir en compte que, com destaca Stranj, quan els nens comencen a anar a les escoles bressol italianes, gairebé sempre deixen de respondre en el dialecte eslovè tot i entendre'l (Stranj 1988: 52). Tampoc no podem deixar d'esmentar que, segons paraules de Rudi Bartaloth obtingudes durant una visita a Vall Canal, ja des de l'any 1976 l'organització Planika hi imparteix cursos privats de llengua eslovena per a infants i per a adults.

---

<sup>15</sup> Aquest és l'únic article de la llei que s'ha arribat a aplicar realment.

<sup>16</sup> *Esl.: Čedad. It.: Cividale del Friuli*

### **5.3. Altres aspectes a l'entorn de l'escolarització**

Una qüestió força interessant que ens trobem a les escoles de totes tres províncies és el fet que comença a haver-hi famílies no eslovenoparlants que inscriuen els seus fills a les escoles eslovenes. Així mateix, també ho fan famílies mixtes. Ara bé, també hi ha força casos en què famílies eslovenes, i sobretot mixtes, inscriuen els seus fills a escoles no eslovenes. En aquest sentit Stranj (1988: 48-49) explica que com a mínim el 75% de famílies eslovenes matriculaven els seus fills a les escoles primàries eslovenes; entre el 25% i el 50% de parelles mixtes també ho feia; i, entre un 0,1% i 0,5% de famílies italianes també ho feia. En aquest punt, val la pena d'observar com les parelles mixtes representen una bona font de pèrdua de parlants eslovens. I és que només del 25% al 50% dels eslovens emparellats amb un no eslovè matriculen els fills a escoles eslovenes, la resta no ho fan. Evidentment, pel que fa a aquesta pèrdua no cal ni esmentar el 25% de famílies totalment eslovenes que tampoc no inscriuen els fills en aquestes escoles.

És interessant d'anotar que encara hi ha casos de pares que, tot i tenir els fills matriculats en escoles eslovenes o bilingües de la Província d'Udin, dubten sobre l'adequació d'una educació bilingüe. Com explicava la psicòloga Pertot al programa televisiu "Brez meja", emès el dia 26.03.2005, aquests dubtes els tenen bàsicament pares de fills que presenten certs retards a l'escola. Segons Pertot hi ha certs psicòlegs que aconsellen a aquests pares que els fills abandonin una de les llengües, amb la convicció que el bilingüisme és la causa del retard. La idea del bilingüisme com a element nociu no és present en només aquests casos. En una visita a Rèsia, Luigia Negro, la presidenta de l'associació Rozajanski Dum, ens explicava que fins feia ben poc una mestra de l'escola bressol de Rèsia recomanava als pares que no parlessin reslà als seus fills, que això els afectaria negativament el desenvolupament.

Per tancar aquest punt només esmentarem que pel que fa a l'ensenyament universitari com explica Kaučič-Baša (1995: 3) els universitaris eslovens amb ciutadania italiana només poden estudiar en eslovè a les universitats de l'Estat eslovè.

---

## **6. Els mitjans de comunicació eslovens.**

*Televisió, ràdio i publicacions periòdiques*

*(Informació extreta d' Euromosaic: 9-10; Komac 2003a: 30-32; Unuk 1997: 46; Universitat de Laval: 6-7; així com d'altres fonts assenyalades al text)*

Tot i que la legislació italiana ofereix certa distinció a la comunitat eslovena en aquest àmbit, els mitjans de comunicació més abundants en el cinturó eslovè de l'Estat italià són sens dubte en llengua italiana. Malgrat tot, val la pena esmentar alguns mitjans de comunicació de la comunitat eslovena.

Actualment no hi ha cap canal televisiu italià ni públic ni privat que emeti exclusivament en eslovè. Només la RAI 3 emet cada setmana algun programa íntegrament en aquesta llengua. Ara bé, com s'explica a l'article "Tutela, Italia bocciaata" aquests programes sovint no són rebuts arreu dels territoris de parla eslovena, sobretot a la Província d'Udin.

Pel que fa a la ràdio, hi ha algunes emissores que emeten íntegrament en eslovè:

Radio Opčine. Emissora privada que emet per a la Província de Trieste.

Radio Val. Emissora local de Gorica.

Ljudski Radio Gorica/Radio Popolare Gorizia. Emissora que emet diàriament dues hores en eslovè.

Radio Trieste A. Es tracta d'un departament regional de la corporació radiotelevisiva RAI i és el mitjà de comunicació més important dels eslovens a Itàlia. Cobreix tot el cinturó eslovè, des de Trieste fins a Vall Canal. Té una programació de 12 hores diàries: de les 7 h a les 19 h. El codi lingüístic que fa servir principalment és la llengua estàndard eslovena, tot i que també s'hi poden sentir els dialectes en alguns espais. El codi lingüístic resià, pel seu cantó, només hi té un espai de mitja hora setmanal (Šekli 2001: 6).

De totes les publicacions eslovenes presents en aquesta zona, les que tenen un paper més destacat en la societat eslovena del cinturó són,

sens dubte, el diari Primorski dnevnik<sup>17</sup> i el setmanari Novi List, que es publica a Gorica. D'altra banda també cal destacar la importància dels calendaris, sobretot els de l'Eslovènia veneciana i de Rèsia. I és que, en aquestes zones, hi ha molt poques publicacions en eslovè. A més d'aquestes publicacions hi trobem alguns setmanaris i publicacions mensuals o esporàdiques i quatre cases editorials.

En definitiva, doncs, podem dir que els mitjans de comunicació -especialment el televisiu- segueixen essent uns dels causants principals de l'assimilació lingüística de la població eslovenòfona a l'Estat italià.

### **7. Les organitzacions no governamentals eslovenes**

*(Podeu trobar-ne un llistat a Komac (2003a, 30-32) i Unuk (1997, 44-45)*

Les comunitats eslovenes a Itàlia tenen un sistema organitzatiu força desenvolupat. Tanmateix, val a dir que el conjunt d'aquestes organitzacions es divideixen bàsicament en dos grups: el de les organitzacions de tendència més catòlica agrupades sota la confederació Svet slovenskih organizacij–Confederazione delle organizzazioni slovene, i el de les organitzacions de tendència més laiques i d'esquerres, agrupades sota la confederació Slovenska kulturno-gospodarska zveza (Euromosaic: 10-11). Malgrat les destacades desavinences que van tenir sembla que en l'actualitat aquestes dues tendències estan més properes que mai i que comencen a fer front comú en la defensa dels interessos de la comunitat eslovena de l'Estat italià.

En definitiva, doncs, destacarem que la vida associativa dels eslovens a Itàlia és força rica. Cal tenir en compte, però, que hi ha zones com ara Rèsia o Valls del Ter que estan molt més desproveïdes d'organitzacions que d'altres.

---

<sup>17</sup> *Primorski dnevnik* (Diari de Primorska-el Litoral). Es publica a Trieste, però també té editorials a Gorica i Cedad. El seu àmbit de distribució principal és la costa. Té una tirada mensual d'uns 10.000 exemplars.

## 8. Sobre política

L'administració regional està prenent mesures favorables a les llengües minoritzades de la regió, seguint els programes d'alguns dels nombrosos partits governants en coalició.

L'administració provincial de Videm també es mostra favorable a les llengües autòctones de la província, fins al punt d'haver publicat recentment en les publicacions Novi Matajur i Dom un anunci a pàgina sencera per promocionar l'eslovè en el qual es diu "Demana la paraula. Parla en eslovè". I amb un comunicat "en el qual es subratlla que la província de Videm, basant-se en la llei 482/1999, reconeix a l'eslovè la dignitat de llengua i dóna la possibilitat a qualsevol que ho vulgui de fer-ne ús en tots els contextos". (Primorski Dnevnik, 29.07.2005).

L'administració provincial de Gorica també sembla tenir una certa sensibilitat envers la qüestió eslovena, com ho indiquen els resultats de les darreres eleccions provincials. (Primorski Dnevnik, 25.04.2006).

Si fins les eleccions de l'abril del 2006 els fets demostraven que l'administració provincial de Trieste, governada per una coalició de dretes, es mostrava contrària a qualsevol avenç de drets lingüístics i nacionals dels eslovens -fins al punt d'haver exclòs l'eslovè de l'estatut provincial-, sembla que l'arribada de l'esquerra al govern d'aquesta regió pot aportar esperança a la comunitat eslovena. (Primorski Dnevnik, 25.04.2006).

Pel que fa a les administracions municipals, la situació varia de municipi en municipi. Ara bé, podem afirmar que en general allà on hi governen coalicions de dretes la qüestió eslovena "no és gaire ben entesa". Tot i això, val a dir que les administracions municipals (sobretot de la Província d'Udin i de la Província de Gorica) solen mostrar certa sensibilitat envers les comunitats autòctones.

## **9. Altres qüestions. Per què es perd?**

### **9.1. L'ús de l'eslovè i les possibilitats reals d'usar-lo**

Un dels problemes principals amb els quals es troben els parlants d'eslovè a les Províncies de Trieste i de Gorica és que tenen molt poques possibilitats reals d'emprar la pròpia llengua.

Aquí cal destacar que, com assenyala Kaučič-Baša (1998: 42-43; 44), a causa del coneixement ni tan sols passiu de la llengua eslovena per part de la immensa majoria de la població italiana (no l'estudien ni a l'escola), l'eslovè no té cabuda en el procés d'intercomprensió entre la població italianoparlant i eslovenoparlant. D'aquesta manera l'eslovè es veu reduït a un ús intergrupual i només apareix en les relacions eslovè-eslovè (Kaučič-Baša 1998: 80; 1993: 22). Així doncs, "A la pràctica, només es pot fer ús de l'eslovè en els següents àmbits: la família, els amics, l'escola, els mitjans de comunicació en eslovè, l'església i, tot i que no sempre, en empreses en mans de membres de la comunitat eslovena" (Kaučič-Baša 1998: 80-90).

Tanmateix, com destaca Kaučič-Baša (1998: 47; 1992: 9), moltes vegades tampoc no es parla l'eslovè ni en l'àmbit familiar, sobretot en matrimonis mixtos, dels quals l'autora diu que sovint o bé els costa conservar el contacte amb la llengua i l'entorn eslovè, o bé l'acaben perdent del tot. Així doncs, podem incloure aquesta circumstància en els matrimonis mixtos com un dels causants importants de reducció de coneixement d'eslovè entre la població d'aquest origen.

### **9.2 La italianització de la llengua**

Un dels altres problemes amb què es troba la llengua eslovena de l'Estat italià és l'alt grau d'italianització i venetització<sup>18</sup>. Segons sembla, és evident que no ens trobem davant d'un fenomen de manlleu inofensiu. I és que, segons expliquen els autors, als codis eslovens d'aquestes

---

<sup>18</sup> Com apunta Vittorio Dell'Aquila en un comentari sobre el present escrit, "no es pot deixar de banda el vènet, que és encara la varietat lingüística més forta en els àmbits orals de la regió. I és, juntament amb l'italià estàndard, una de les varietats que influeix sobre l'eslovè.

zones hi entren italianismes de manera massiva. D'aquesta manera -i com destaca Kaučič-Baša- els problemes realment importants pel que fa a la italianització del corpus dels eslovens a Itàlia es troben en els camps semàntics relacionats amb determinades esferes professionals i amb la denominació de fenòmens relacionats exclusivament amb l'entorn italià, fenòmens que a Eslovènia no hi són i que per tant els diccionaris eslovens no en fan referència. Des del punt de vista del parlant d'eslovè a Itàlia, es tracta d'espais que cal omplir. I cadascú els omple com pot, a la seva manera. La qüestió, explica, és que aquesta manca de mots eslovens no la viuen només determinats individus, sinó la comunitat sencera (Kaučič-Baša 1993: 23).

### **9.3 La qüestió del prestigi**

És evident que tenint en compte tot allò que hem comentat fins ara, la llengua eslovena a l'Estat italià no gaudeix de cap mena de prestigi. Totes les circumstàncies que envolten l'eslovè, el seu ús i la seva possibilitat d'ús (legislació, escolarització, mitjans de comunicació, politització, etc.) afavoreixen aquesta percepció de supeditació. En referència a això, Kaučič-Baša (2004: 18) afirma: "En la cultura italiana hi ha molt escampat l'estereotip que els eslovens són una nació sense història ni cultura. Els eslovens mateixos també adopten aquest estereotip en un pla de subconsciència i s'identifiquen amb els continguts negatius que se'n desprenen. [...] Com que l'eslovè no gaudeix del prestigi de ser una llengua oficial és viscut com a inferior i inadequat per a la comunicació pública. Així és com el viuen tant els italians com també els eslovens, en els quals creix un sentiment d'inferioritat que influeix negativament en l'ús de la llengua". Possiblement, però, la qüestió del prestigi de l'eslovè sigui viscuda de manera diferent a cadascuna de les províncies.

## **10. Altres aspectes. Els qüestionaris.**

Per tal de poder corroborar, desdir, matisar, corregir, actualitzar i/o ampliar la informació obtinguda de l'estudi bibliogràfic vam dur a terme un treball de camp que consistia a analitzar les respostes que van donar a un qüestionari vuit informants especialment triats per la seva vinculació i coneixement de les circumstàncies de la zona. D'informants, en tenim un per a Vall

Canal; un per Rèsia; dos per l'Eslovènia veneciana; dos per la Província de Gorica; un per la Província de Trieste, i un per a totes les zones.

### ***10.1. Els parlants d'eslovè tenen la sensació que la seva llengua estigui en perill d'extinció?***

Malgrat que les respostes mostraven aspectes i punts de vista diferents del procés de desaparició lingüística, la majoria d'informants coincideixen d'una o altra manera a afirmar que, o bé els parlants d'eslovè són conscients d'aquest perill, o bé que el perill existeix. L'informant que es mostra més distant d'aquesta percepció i que fins i tot sembla discrepar-ne és el de Vall Canal: "Em sembla que no hi ha una autèntica sensació tangible que la llengua estigui en perill d'extinció", "Crec que el dialecte es mantindrà potser amb préstecs de la llengua literària, la llengua literària eslovena esdevindrà la llengua de l'entorn, la llengua del veí i la llengua de la comunicació econòmica amb els veïns". El conjunt de motius pels quals els informants addueixen que hi ha la sensació generalitzada que l'eslovè estigui en perill no són ni únics ni exactament els mateixos. A continuació citem els que hem trobat: corrupció del corpus lingüístic; disminució de la població; manca de sentiment de pertinença de grup; les generacions més joves ja no empren tant la llengua del grup; desconeixement del propi dialecte; la qüestió del prestigi; les pressions de la comunitat italiana; la concepció del bilingüisme com a negatiu per part d'alguns parlants; la manca d'escolarització en eslovè.

### ***10.2. Com viuen els parlants d'eslovè el fet que en el seu entorn s'hi parlin tantes llengües?***

La majoria de les respostes coincideixen força a descriure quina és la visió general dels eslovens envers la situació multilingüe en què es troben. Tot i això, hi podem veure diferents matisos, la qual cosa ens fa entendre que ni tota la població ni a totes les localitats no es viu de la mateixa manera.

Estudiades les respostes, podem concloure que els parlants d'eslovè en general no atorguen un valor especial al multilingüisme, sinó que sembla que simplement l'acceptin com un fet normal que ni tan sols es qüestionen.

Ara bé, l'informant de la Província de Trieste mostra una visió totalment diferent d'aquest fet: diu que els parlants d'eslovè valoren la diversitat lingüística del seu entorn com un fet positiu, que dóna a la llengua eslovena més possibilitats de sobreviure. Tenint en compte que la visió que ens dóna aquest informant no acaba de coincidir amb aquella que ens donen els altres, caldria considerar-la amb certes reserves.

### **10.3. Quina relació tenen els parlants d'eslovè amb cadascuna de les llengües de l'espai on viuen?**

Tot i que no tots els informants fan referència a les mateixes llengües, esmentarem molt breument allò que diuen respecte d'algunes de les llengües que anomenen.

#### **10.3.1. Eslovè**

Envers l'eslovè hi trobem relacions positives, com les relacionades amb els sentiments o les vinculades a la familiaritat: "L'eslovè o el dialecte eslovè és la llengua del cor". D'altra banda, un informant es refereix a dos tipus de percepcions de l'eslovè: "Alguns eslovens tenim la nostra llengua amenaçada com a valor; n'hi ha que no, només la tenen com a mitjà de comunicació".

També apareix la qüestió del codi lingüístic dialectal i la relació dels seus parlants amb la llengua literària eslovena: "L'eslovè literari històricament no ha estat ni és present a Rèsia, per això els resians no l'entenen com la seva llengua literària "paraigües". Són conscients que hi ha similituds entre l'eslovè literari i el resià, però per a ells són dos idiomes totalment diferents".

#### **10.3.2. Resià**

La manera com viuen els resians la pròpia llengua la trobem en aquesta afirmació: "En altres situacions conversacionals i amb gent forastera s'empren altres codis, i és que *po rozajanskin to ni servija za nikar* ('parlar en resià no serveix per a res)". És evident que el resià no gaudeix de cap mena de prestigi comunicatiu als ulls dels seus propis parlants.

### **10.3.3. Itàlia<sup>19</sup>**

Segons ens mostren les respostes dels informants, la llengua italiana és viscuda molt majoritàriament com a llengua dominant en una situació de contacte lingüístic. Allò que potser sigui més destacat en aquest punt és que la població eslovenoparlant gairebé no expressi queixes a causa d'aquest fet, que considerin aquesta situació lògica i inamovible: “L’italià és, de ben segur, la llengua sense la qual els eslovens de l’Eslovènia veneciana no poden accedir a la feina i a la societat en general, i per això no té competència possible”; “Tampoc no he apreciat cap odi envers l’italià, i és que senzillament són conscients que és la llengua oficial del seu país”. Tot i constatar la situació de domini de l’italià, hi ha un informant que s’hi refereix amb un to de queixa. “Amb la llengua italiana tenen una relació diària, o sigui: ens ha estat donada i hi hem de viure, hi hem de respirar, de pensar, la qual cosa és una intrusió a l’espai lingüístic eslovè, per no parlar de l’esperit i la consciència eslovens!” També en aquesta línia, un altre informant fa notar el fet que “El feixisme va distanciar l’italià especialment de la gent gran”, tot i que també esmenta que en general no hi ha intolerància per part dels eslovens envers cap altra llengua del seu entorn.

En resum, doncs, l’italià a la Província d’Udin en general no és viscut com res més que la llengua dominant de l’entorn. Especialment a la Província de Gorica i potser també a la Província de Trieste,<sup>20</sup> en canvi, sembla que hi hagi un cert desencant i fins i tot protesta per part d’alguns eslovenoparlants davant d’aquesta situació.

### **10.3.4. Friülès**

Sembla que ens trobem davant del fet que en les zones on hi ha més contacte amb la llengua friülesa, com ho són Rèsia i l’Eslovènia veneciana, sigui on hi ha una relació més positiva envers aquesta llengua i els seus parlants. En canvi allà on no hi ha tant de contacte, és a dir, a la resta de zones, la relació és, si més no, més distant. Així, hem recollit afirmacions en dos

---

<sup>19</sup> El text no fa distinció entre la llengua italiana i el vènet perquè tampoc no la fan els informants. En qualsevol cas, cal tenir present que el vènet també té una presència molt important a la zona i que és un dels codis lingüístics en contacte amb l’eslovè.

<sup>20</sup> Pel que fa a aquestes províncies l’informant de Vall Canal diu que “A Triest i Gorica és diferent. Els membres de la minoria eslovena miren de fer realment efectiu el bilingüisme”.

sentits: “El friülès és la llengua dels veïns, que cal dominar per a uns millors contactes fora de l’espai eslovè”; “La majoria sap que el friülès existeix i l’entén, passivament l’accepta, però hi ha una cesura”; o “La relació amb el friülès possiblement sigui una mica mesclada. En aquest cas també depèn del coneixement: per un cantó reobre vells conflictes i és per tant de rebuig, per l’altre cantó els esforços actuals d’estandardització i d’ús més generalitzat representen un exemple de revitalització lingüística”.

### **10.3.5. Alemany<sup>21</sup>**

No és casualitat que d’aquesta llengua ens en parlin justament els informants de Vall Canal, ja que és l’únic lloc de la regió en què l’alemany també es parla. Ara bé, cal destacar que l’informant de Rèsia també la cita. Sembla, doncs, que d’alguna manera els resians també la senten propera. De les respostes es desprèn una valoració positiva. Un ens diu que és considerada “una llengua útil” i l’altre en parla en termes positius i de prestigi, com la llengua “d’un país fort” i “d’una llengua oficial” .

### **10.4. Als parlants d’eslovè els agrada fer servir la seva llengua? La fan servir habitualment?**

Aquesta pregunta és resposta per cadascun dels informants de manera diferent. Ara bé, tots ells coincideixen a explicar els usos que els eslovenoparlants fan de l’eslovè.

La tria o no de l’eslovè depèn de dos factors principals: “És clar que ens agrada fer servir la nostra llengua, però no amb tothom, sobretot perquè no tothom la sap bé, a alguns no els agrada mostrar-se com a eslovens en públic, sobretot a l’Eslovènia veneciana i a la Província de Trieste. No parlen eslovè en públic, només portes endins”; “El grau amb què els parlants eslovens fan servir la seva llengua a Itàlia depèn del seu coneixement de la llengua i de la seva consciència nacional”. La ciutat de Gorica és un dels llocs on és més possible de fer servir l’eslovè en públic. Tot i això, no tothom el fa servir: “Depèn de qui! N’hi ha

---

<sup>21</sup> Com apunta Vittorio Dell’Aquila en un comentari sobre el present escrit, “no s’ha d’oblidar que les variants germàniques locals són molt fortes; des del punt de vista de l’ús, segurament més que el Hochdeutsch o alemany estàndard”.

que l'utilitzem sempre que podem –també quan anem a comprar (encara que una botiga no sigui eslovena a Gorica hi ha el costum que a causa de la presència de compradors de Nova Gorica [Eslovènia] hi hagi com a mínim una venedora que sàpiga l'eslovè) o quan responem al telèfon (sense saber qui truca – un eslovè o un italià!). És a dir que sentim la pròpia llengua sobiranament en comparació amb aquells que la utilitzen sense sentir-la inferior ni històricament supeditada però ni sempre ni arreu, amb aquells –entre els quals també hi ha representants públics – que en públic passen d'un fugisser *Dober dan!* [Bon dia!] a la llengua italiana, “perquè és més ràpid”, “per economia de temps”, “perquè si és que tots l’entendem, l’italià”, i en comparació amb aquells que –diríem la gent normal– fan servir l'eslovè només si estan segurs d'estar davant d'un altre eslovè”. Podem, doncs, afirmar que ni els mateixos eslovenoparlants no són capaços de fer ús de la seva llengua ni en les circumstàncies més favorables. Partint d'aquí no costa de fer-se càrrec de la força que encara té sobre les ments dels parlants d'eslovè autòctons d'aquesta zona polítiques lingüístiques favorables al monolingüisme en italià del passat i del present. I per il·lustrar millor aquest fet potser podríem referir-nos a les paraules d'un informant que diu: “Ens agradaria fer servir la llengua més vegades, però no en som capaços”.

#### **10.5. Els parlants d'eslovè transmeten la llengua als fills?**

Segons les respostes dels parlants, podem afirmar que encara hi ha qui la transmet però és evident que no ho fa tothom. A més, hi ha un informant que ens parla d'unes xifres de transmissió realment preocupants: “L'eslovè es perd de generació en generació”; “[...] la majoria dels pares resians avui dia parlen italià amb els seus fills”; “La transmeten però amb el tant per cent limitador esmentat al punt 1 [“Cada 20 anys l'assimilació s'emporta vora un 20% de parlants actius”] i amb el missatge psicolingüístic del principi del punt 4 [emprar-lo sempre; emprar-lo de tant en tant; emprar-lo només quan se sap que l'altre també és eslovè]”. Així doncs, les paraules dels informants confirmen que la tendència històrica al descens anteriorment esmentada encara prossegueix. Tot i això cal esmentar que actualment tot indica (els informants així ho fan notar) que està esdevenint-se una petita millora pel que fa a la transmissió lingüística. Segons els informants aquestes millores són fruit dels següents fenòmens: una menor estigmatització; una major consciència cultural i millors condicions econòmiques;

l'acció de l'escola eslovena i altres organitzacions; i la desassimilació (els fills recuperen la llengua, els pares ja no la saben).

## **11. Conclusions**

Evidentment no podem saber amb certesa quin és el futur que li espera a la llengua eslovena de l'Estat italià: si es mantindrà o desapareixerà i en quins llocs i en quina mesura, etc. Ara bé, tenint en compte tot allò que hem exposat en aquest escrit, tant en la part de la recerca bibliogràfica, com en la part de la recerca de camp, sí que podem concloure sense cap mena de dubte que la llengua eslovena a l'Estat italià (i ens referim a tots els codis eslovens d'aquesta zona) és una llengua en perill d'extinció.

De símptomes i circumstàncies que ens permeten fer aquesta afirmació n'hem vist molts i de diferents tipus. A continuació en citem els que ens semblen més destacats seguint la classificació de "factors negatius que determinen el futur de les llengües petites i sense poder" que ens ofereix el La Síntesi de l'Informe sobre les llengües del món de la UNESCO (2005: 95-101).

### ***Factors polítics***

La prohibició de l'ús públic de la llengua eslovena acabada la IGM i un cop feta l'annexió d'aquests territoris.

El no reconeixement de la presència de població eslovena autòctona a la Província d'Udin des del final de la IGM fins l'aprovació de la Llei 482/1999.

La politització històrica de la qüestió lingüística (recordem la política de "divideix i venceràs" aplicada històricament a la Província d'Udin).

L'existència encara avui de polítiques lingüístiques que afavoreixen el predomini de la llengua italiana tots els àmbits i la necessitat d'aquesta en segons quins àmbits (policia, exèrcit...), i que alhora garanteixen la possibilitat del monolingüisme en italià a tot arreu i en tot moment.

La no aplicació d'una llei de tutelatge, que, per altra banda, ja neix amb moltes qüestions que en farien ineficient la seva aplicació.

### ***Factors demogràfics***

La reducció constant de població de filiació eslovena des de principis del segle xx fins a avui.

Els importantíssims moviments emigratoris tant després de la primera com de la segona guerra mundial. Les emigracions històriques de les zones muntanyenques a les ciutats a causa de problemes econòmics. L'anada d'universitaris a les universitats eslovenes.

La nombrosíssima immigració d'origen italià procedent de Iugoslàvia i la nova estructura demogràfica (de densitat i repartiment) de les poblacions eslovenes, creada a partir de després de la IIGM, en les quals es trenca la continuïtat històrica dels assentaments eslovens. I, la conseqüent pràctica inexistència de poblacions primordialment eslovenoparlants.

L'existència de matrimonis mixtes en què la llengua eslovena o no es transmet, o queda exclosa de l'ús familiar, o queda exclosa de l'ús educatiu, o bé es desprestigia per l'ús secundari que se'n fa, o bé tot alhora.

### ***Factors econòmics i socials***

L'escassetat de mitjans de comunicació en eslovè i l'omnipresència de mitjans de comunicació en italià, així com la consegüent minsa producció de missatges en eslovè. Els problemes per tenir accés als mitjans de comunicació en eslovè en segons quins llocs de la Província d'Udin.

L'escassa educació en llengua eslovena (encara actualment) arreu de la Província d'Udin (especialment a Rèsia i Vall Canal, amb una hora setmanal de llengua eslovena a les escoles primàries). La gairebé total inexistència d'ensenyament universitari en llengua eslovena a l'Estat italià.

L'estigmatització de l'eslovè i les conseqüents vergonyes i pors d'emprar-lo així com de mostrar-se com a eslovè en públic per part d'alguns parlants. La concepció de la llengua eslovena com un mer codi comunicatiu sense cap altra importància i el comportament d'abandonament d'aquest codi. L'autodenigració del valor de la llengua eslovena (sobretot a Rèsia). El baix prestigi social de la llengua eslovena a causa de la no oficialitat i la seva invisibilitat tant als ulls de les poblacions eslovenoparlants com de les no eslovenoparlants.

La constant reducció de la transmissió intergeneracional de l'eslovè. L'aculturació per part d'alguns membres de les generacions més joves i el trencament generacional.

La impossibilitat d'emprar l'eslovè amb els italianoparlants a causa de l'inexistent coneixement passiu que en tenen i per tant la importantíssima limitació d'àmbits on es pot fer ús de l'eslovè.

La inexistència de consciència de pertànyer al grup d'eslovenoparlants (sobretot a Rèsia i per part d'alguns parlants de l'Eslovènia veneciana). La qüestió del nom de la llengua.

La poca vida organitzativa present a Valls del Ter com també en gran mesura a Rèsia. La divisió històrica de les organitzacions eslovenes entre catòliques i laiques.

La italianització de part del corpus de l'eslovè. Les constants interferències italianes en el discurs d'alguns eslovenoparlants. La pèrdua de competència lingüística per part d'alguns dels descendents d'eslovenoparlants.

La generalitzada visió negativa del multilingüisme per part dels italianoparlants.

La històrica subordinació econòmica, política i social de la població eslovenoparlant (sobretot en centres urbans) i el fet que, en certa manera aquesta encara perduri i s'accepti (recordem que majoritàriament els

eslovenoparlants viuen amb normalitat el fet que la llengua italiana sigui present en tot moment a tot arreu).

Veiem doncs, que són molts els factors que ens constaten que el futur de la llengua eslovena a l'Estat italià és realment complicat, per bé que és cert que en algunes zones ho és més que en d'altres. Tanmateix cal esmentar aquells fenòmens que ens permeten dotar-nos de si més no un mínim d'esperança.

***Una nova legislació que no empitjora la situació anterior.***

- L'existència d'algunes parelles mixtes que inscriuen els fills a escoles eslovenes.
- La possibilitat legal de fer ús de la pròpia llengua en algunes administracions.
- El desenvolupat sistema organitzatiu sobretot de la Província de Trieste i la Província de Gorica.
- La possibilitat d'escolaritzar-se en eslovè a les escoles de la Província de Trieste, la Província de Gorica i Speter.
- L'aparició de l'actitud favorable envers la llengua eslovena i el multilingüisme per part d'alguns ciutadans no eslovenoparlants (sobretot a la Província de Gorica).
- El sentiment afectiu envers l'eslovè per part d'alguns dels seus parlants.
- La no acceptació de la subordinació lingüística de l'eslovè i l'ús d'aquesta llengua en tota ocasió per part d'alguns parlants (sobretot a la Província de Gorica). La lleialtat lingüística d'alguns parlants.
- Certa millora de la transmissió intergeneracional (malgrat el descens continu).
- L'aparició d'alguns casos de desassimilació. L'existència de casos d'individus que han recuperat l'eslovè en la vida adulta.
- L'ús de l'eslovè literari per complimentar alguns camps semàntics totalment italianitzats.

En qualsevol cas, és evident que aquestes circumstàncies i fenòmens no són suficients ni de bon tros per poder representar un contrapès real a la situació d'amenaça i de desaparició progressiva que hem constatat que viu la llengua eslovena a la República d'Itàlia.

Per fer-nos un retrat final de la situació actual de la llengua eslovena segons les diferents zones del cinturó eslovè, comentarem les

següents paraules d'un informant: "Si valorem el fenomen des del punt de vista dinàmic del paràmetre temporal, a Gorica la situació millora, lleugerament també ho fa a Nadiška dolina (l'Eslovènia veneciana) i a Vall Canal, ho fa una mica menys a Rèsia i empitjora a Trieste, mentre que a la resta d'indrets de la Província de Trieste, després de l'empitjorament dels decennis passats, la situació és estable".

Quan aquest informant ens explica que la situació millora en una zona, cal tenir present que: 1. això no vol dir que aquesta millora sigui suficient perquè en un futur l'eslovè es mantingui; i 2. malgrat aquesta relativa millora, la situació segueix sent crítica, és a dir que en realitat aquesta millora no és més que una certa frenada de l'empitjorament progressiu que hi havia hagut fins al moment.

En definitiva doncs, potser la següent d'un informant, justament de Gorica, d'allà on la situació de l'eslovè a l'Estat italià sembla ser la millor, ens serveixi per resumir quina és la situació que viuen els eslovens a Itàlia en el seu conjunt i de quina manera la viuen:

"El fet és que vivim en un mar italià i per això hem de nedar-hi i justament per això és difícil mantenir i cultivar la llengua eslovena perquè això és un acte tortuós, difícil, de cada dia, que ofega l'esperit".

## 12. Referències bibliogràfiques

Dapit, Roberto (2002). »Slovenski knjižni jezik – aktualna vprašanja in zgodovinske izkušnje« Obdobja, Núm 20. pp. 301- 312.

També consultable a la pàgina web:

<http://www.centerslo.net/datoteka/sim20/dapit.pdf>

Gruden, Živa (1994). »Materinščina nas ohranja. Pogovor s prof. Živo Gruden, ravnateljico Zavoda za slovensko izobraževanje v Beneški Sloveniji« Šolski Razgledi, núm 9. (16.04.1994), p.4.

Hamp, Eric P. (1989). »On signs of health and death«, a Dorian, Nancy (ed.), Investigating obsolescence: studies in language contraction and death. Cambridge. Cambridge University Press.

Kaučič, Majda (1992). »Pogovor z majdo Kaučič o pomembni in uspeli izkušnji 3. primorskih slovenističnih dnevov. Apilsko srečanje je obravnavalo Bartola in slovenski jezik v dvojezičnih razmerah.«, diari Primorski Dnevnik. (18.07.1992), p. 9.

Kaučič, Majda (1993). »Kako spraviti slovenščino v jano rabo«, diari Delo (26.06.1993), pp.22-23.

Kaučič-Baša, Majda (1995). »Narodna zavest, jezik in šola«, setmanari Novi List. (01.06.1995), pp. 3-4.

Kaučič-Baša, Majda (1998). Javna raba slovenščine na Tržaškem. Doktorsko delo. Ljubljana. Filozofska Fakulteta.

Kaučič-Baša, Majda (2004). »Ohranjenje slovenščine pri Slovencih na Tržaškem in Goriškem. Nekaj elementov za tezo o vzrokih opuščanja manjšinskih jezikov«, Slovenščina v šoli, any IX, núm 3, pp 12-29.

Komac, Nataša (2002). Na meji, med jeziki in kulturami. Širjenje slovenskega jezika v Kanalski dolini. Kanalska dolina. Slovenski raziskovalni Inštitut.

Komac, Nataša (2003a). »Slovenska jezikovna skupnost v Italiji«, a: Ostan, Cecilija (ed.), Občina Bovec in slovenski zamejci v Italiji. Priročnik za sodelovanje. Bovec. Občina Bovec.

Komac, Nataša (2003b). »Slovenska jezikovna skupnost v Kanalski dolini«, Jezikoslovni zapiski, núm 9, pp. 129 -142.

Lenček, Rado (1982). The structure and history of the slovene language. Columbus. Slavica.

Logar, Tine (1993). Slovenska narečja. Ljubljana. Mladinska knjiga.  
Síntesi de l'Informe sobre les llengües del món. UNESCO etxea/Lingua Pax. Barcelona 2005.

Steenwijk, Han (2003) »Resian as a minority language«, a: Janse, Mark. (ed.), Language Death and language maintenance. Theoretical, practical and descriptive approaches. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.

Stranj, Pavel (1988). The Slovenian language in primary education in the region Friuli –Venezia Giulia, Italy. Ljowert/Leeuwarden. Fryske Akademy.

Stranj, Pavel (1999). Slovensko prebivalstvo Furlanije – Julijske krajine v družbeni in zgodovinski perspektivi. Trieste/Trieste. Slovenski Raziskovalni Inštitu (SLORI).

Šekli, Matej (2001). »Rezja, Rezjanie i dialekt rezjański« Zesz. Łuż.Volum 32/33, pp. 49-57.

Šekli, Matej. (2004) »Jezik, knjižni jezik, pokrajinski oz. krajevni knjižni jezik: genetskojezikoslovni in družbenojezikovni pristop k členjenju jezikovne stvarnosti : (na primeru slovenščine)« a: KRŽIŠNIK, Erika (ed.), Aktualizacija jezikovnozvrstne teorije na Slovenskem : členitev jezikovne resničnosti, Obdobja, Metode in zvrsti, 22. Ljubljana: Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik pri Oddelku za slovenistiko Filozofske fakultete, pp. 41-58.

Špolad, Nataša (2001/2002). »Pouk književnosti v dvojezčni osnovni šoli v Beneški Sloveniji«, Jezik in Slovstvo. Any 47. núm 4. pp. 167-174.

Unuk, Drago (1997). Osnove sociolingvistike. Maribor. Pedagoška Fakulteta.

Agenzia di informazione/ Informatijski bilten Slovencev v Italiji.

<http://www.slov.it/> Consultat el dia 09.08.2005

»Slovensko-Italijanski odnosi 1880 – 1956. Poročilo slovensko-italijanske zgodovinsko-kulturne komisije«, número del 31.05.2001.

»Tutela, Italia bocciata«, número del 31.07.2005.

»Chiedi la parola. Parla in sloveno«, número del 31.07.2005. (l'original és de Primorski Dnevnik, 29.07.2005)

CIEMEN. <http://www.ciemen.org/mercator/>

Constitució de la República Italiana. Consultat el dia 12.12.2004

Llei 38/2001 "Normes per al protecciótge de la minoria lingüística eslovena de la Regió Friül - Venècia Júlia". Consultat el dia 12.12.2004.

Diari Primorski dnevnik

<http://www.primorski.it> Última consulta feta el dia 16.10.2006

- Sobre la situació políftica a les províncies de Trieste i de Gorica (25.04.2006)

<http://www.primorski.it/volitve2006/VOL2501.html>

<http://www.primorski.it/volitve2006/VOL2502.html>

<http://www.primorski.it/volitve2006/VOL2503.html>

<http://www.primorski.it/volitve2006/VOL2504.html>

Euromosaic.

<http://www.europa.eu.int/comm/education/policies/lang/languages/langmin/euromosaic/it5en.html>

Consultat el dia 25.05.2005. També consultable a:

<http://www.uoc.es/euromosaic/web/document/eslove/an/i1/i1.html>

Radiotelevisió eslovena. Programes Obzorja i Brez meja.

Programa Obzorja del dia 12.02.2005.

[http://www.rtv slo.si/modload.php?&c\\_mod=static&c\\_menu=1048036159](http://www.rtv slo.si/modload.php?&c_mod=static&c_menu=1048036159)

Programa Brez meja del dia 26.03.2005.

[http://www.rtv slo.si/modload.php?&c\\_mod=static&c\\_menu=1048036159](http://www.rtv slo.si/modload.php?&c_mod=static&c_menu=1048036159)

Regió Autònoma del Frül – Venècia Júlia.

Nombre d'habitants de la regió

<http://regione.fvg.it/istituzionale/cifre/allegati/2provSessoFasciaEta.xls> Consultat el dia 31.01.2006

Llei 482/1999

<http://www.regione.fvg.it/comunitalinguistiche/comunitalinguistiche.htm> Consultat el dia 12.12.2004

Universitat de Laval, Quebec. Web sobre llengües minoritàries/minoritzades del món ..

<http://www.tlfq.ulaval.ca/axl/europe/italiefrioul.htm>

Consultada el 25 .05.2005

Universitat d'Udin/Videm/Udine. Consultat el dia 23 de maig de 2005.

Estatut del Friül:[http://web.uniud.it/cip/min\\_statuto\\_friuli.htm](http://web.uniud.it/cip/min_statuto_friuli.htm)

### 13. Resum

La llengua eslovena és una de les llengües autòctones de l'Estat italià. El seu abast geogràfic és una franja fronterera amb l'Estat eslovè d'uns 30 km situada a la Regió autònoma del Friül–Venècia Júlia. En aquesta franja l'eslovè hi conviu amb tres llengües autòctones més: l'alemanya, la friülesa i la italiana. Des de principis del segle xx el nombre de parlants d'eslovè d'aquesta zona s'ha anat reduint progressivament. Una política favorable al monolingüisme en italià, entre d'altres circumstàncies històriques, ha estat la causa principal d'aquesta reducció. Tot i que sembla que avui dia en alguns punts d'aquesta franja aquesta davallada de parlants perdi embranzida, les circumstàncies politicosocials no són prou adients com perquè la llengua eslovena d'aquesta zona tingui l'existència garantida.

Paraules clau: sociolingüística, eslovè, eslovè a Itàlia, manteniment lingüístic, medi multilingüe

### ***Povzetek***

Slovenski jezik je eden od avtohtonih jezikov Italije. Razteza se na okoli 30 km širokem pasu, ki se nahaja v Avtonomni Deželi Furlaniji-Juljski Krajini vzdolž meje s Slovenijo. Na tem območju slovenščina sobiva skupaj s še tremi avotohtonimi jeziki: nemškimi, furlanskimi in italijanskimi. Od začetka 20. stoletja se število govorcev tamkajšnje slovenščine postopoma zmanjšuje. Jezikovna politika, ki teži po italijanski enojezičnosti, je poleg še nekaterih drugih zgodovinskih dejavnikov glavni razlog za zmanjševanje števila slovenskih govorcev. Četudi izgleda, da se je to zmanjševanje v določenih območjih tega pasu upočasnilo, današnji družbenopolitični pogoji niso dovolj ustrezni, da bi tamkajšnja slovenščina imela zagotovljen obstoj.

Ključne besede: sociolingvistika, slovenščina, slovenščina v Italiji, jezikovno ohranjenje, večjezično okolje

### **Riassunt:**

La lenghe slovene e je une lenghe autoctone dal Stât talian che si estint suntune fasce di 30 chilometri lunc il confin cu la Slovenie inte Regjon autonome Friûl - Vignesie Julie. In chest teritori il sloven al convîf cun trê altris lenghis autoctonis: il todesc, il furlan e il talian. Dal inizi dal 20. secul il numar dai fevelants sloven in cheste zone al è in diminuzion graduâl. La politiche linguistiche in favôr di un monoliguism talian e je, dongje di altris fatôrs storics, la cause principâl dal cal dal numar dai fevelants sloven. Ancje se al semee che cheste diminuzion e sedi plui lente in ciertis zonis di cheste fasce, lis condizions sociopolitichis a no son avonde favorevulis par garantî la esistence dal sloven in chest teritori.

Peraulis clâf: sociolinguistiche, sloven, sloven in Italie, manteniment linguistic, ambient plurilinguistic

### **Agraiments**

Vull donar les grâcies per l'ajut, informació, consells, idees, observacions, reflexions, críticas, pautes i respostes que en l'elaboració d'aquesta investigació m'han brindat Rudi Bartaloth, Roberto Dapit, Vittorio Dell'Aquila, Živa Gruden, M.Carme Junyent, Majda Kaučič-Baša, David Klodič, Nataša Komac, Miran Košuta, Luigia Negro, Jurij Paljk, Aldo Rupel, Marko Stabej, Matej Šekli i Nataša Špolad. I vull donar les grâcies també a Liza Sitar pels ànims i la paciència que m'ha regalât mentre ha durat aquesta tasca.

*Jordi Magrinyà i Domingo*

[ Col·lecció “Documents de Treball”- *Mercator-Drets i Legislació Lingüística*

1. La promoció de les llengües minoritàries a la Federació Russa i la prevenció de conflictes interètnics: el cas de Calmúquia- *Marc Leprêtre*
2. Els principals conceptes en el reconeixement dels drets lingüístics als estats europeus- *Neus Oliveras*
3. L'estatus polític de la llengua romaní a Europa- *Peter Bakker & Marcia Rooker*
4. La tutela jurídica des lenghis retoromancis cun particulâr riferiment al câs furlan- *William Cisilino* (en friulà)
5. Llengües i institucions a la Unió Europea- *Manuel Alcaraz Ramos*
6. Les llengües minoritàries de la Federació Russa- *Eduardo Ruiz Vieytes*
7. European linguistic diversity- for whom? The cases of Finland and Sweden- *Jarmo Lainio* (en anglès)
8. La ratificació de l'estat espanyol a la Carta europea de llengües regionals o minoritàries- *Santiago Castellà*
9. Legislació lingüística i procés de normalització: el cas català a l'Estat espanyol - *Agustí Pou*
10. La ratificació de la Carta Europea de les llengües regionals o minoritàries per part del Regne Unit- *Robert Dunbar*
11. Canvis recents a la legislació lingüística de Turquia – *Özlem Eraydin Virtanen*
12. L'evolució de la legislació sobre la llengua estatal, l'ensenyament i la nacionalització: una reflexió sobre el procés de democratització de Letònia – *Aija Priedite*
13. De la teoria a la realitat? La política lingüística europea i la seva aplicació respecte a les llengües minoritàries. Una avaluació crítica – *Melissa Kronenthal*
14. Llengües minoritàries i regionals a Itàlia. Introducció general a la situació actual i comparació de dos estudis de cas: la planificació lingüística del milanès (llombard occidental) i del friülès – *Paolo Coluzzi*
15. La Charte européenne des langues régionales ou minoritaires: particularités sociolinguistiques et configuration française – *Alain VIAUT*
16. La planificació lingüística a Estònia: passat i present – *Mart Rannut*
17. Régimen jurídico de las lenguas y reconocimiento de la diversidad lingüística en la Constitución Europea – *Iñigo Urrutia Libarona*
18. L'origen i l'evolució argumentativa del secessionisme lingüístic valencià. Una anàlisi des de la transició fins a l'actualitat – *Vicent Climent-Ferrando*
19. La política lingüística i la situació sociolingüística a Lituània – *Laima Grumadiene*
20. Legislación y praxis en el uso del euskera en la Comunidad Foral de Navarra  
*Iulen Urbiola Loiarde*
21. Còrnic: Llengua i legislació – *Dr. Davyth A. Hicks*
22. Lengua y legislación en Marruecos – *Adil Moustaooui*
23. Política lingüística i drets lingüístics a Eslovàquia – *Gizella Szabó Mihály*
24. Retrat sociolingüístic de la zona eslovenòfona de l'Estat italià – *Jordi Magrinyà i Domingo*

Podeu consultar i obtenir la col·lecció a

<http://www.ciemen.org/mercator/index.htm>

---

\* Disponible en català, “La diversitat lingüística europea. Per a qui? Els casos de Finlàndia i Suècia”, a *El dret a la diversitat lingüística* (2002), Col·lecció CIEMEN-Drets lingüístics, Ed. Mediterrània, Barcelona

